

VODNÍ MĚKKÝŠI PR MAZUROVY CHALUPY

Aquatic molluscs of the Mazurovy chalupy Nature Reserve (Eastern Bohemia, Czech Republic)

Luboš BERAN

Správa chráněné krajinné oblasti Kokořínsko, Česká 149, CZ – 276 01 Mělník,
e-mail: lubos.beran@schkocr.cz

Aquatic molluscs of the Mazurovy chalupy Nature Reserve south-east of Hradec Králové (Eastern Bohemia, Czech Republic) were studied for the first time in 2005. Altogether 6 species (4 gastropods, 2 bivalves) were found at 11 localities represented 2 new artificial pools and drain ditches. Only common species (*Galba truncatula*, *Radix peregra* s. str., *Aplexa hypnorum*, *Anisus leucostoma*, *Pisidium personatum*, *P. casertanum*) were found.

Metodika a materiál

Údaje o současném rozšíření použité v této práci jsou získané vlastním terénním průzkumem autora. Průzkum byl proveden v roce 2005 na území celé přírodní rezervace Mazurovy chalupy. Sběr byl prováděn kombinací vizuální metody a odběrů z vegetace či sedimentu za pomoci kovového kuchyňského cedníku (průměr cedníku 20 cm, velikost ok 0,5–1 mm).

Materiál získaný při průzkumu byl ve většině případů určen na místě a vrácen na lokalitu. U druhů determinovatelných pouze pomocí lupy (např. většina druhů r. *Pisidium*) byl materiál determinován až v laboratoři.

Historická data byla hledána v autorově databázi, která obsahuje přepis dostupných publikovaných i nepublikovaných prací, údaje získané z kartoték a sbírek muzeí a od jiných malakologů.

Systém a nomenklatura jsou převzaty z práce BERAN (2002).

Charakteristika území

Výše uvedené území se nachází ve východních Čechách v Pardubickém kraji u obce Hoděšovice. Jedná se o více než 10 ha zamokřených luk izolovaných v rozsáhlém komplexu lesů asi 6 km jihovýchodně od okraje Hradce Králové. Součástí území jsou i odvodňovací příkopy a 2 menší a nedávno vytvořené tůňky. Území je cestou rozděleno na 3 části – severní, západní a jihovýchodní.

Přehled lokalit

V této části jsou uvedeny popisy jednotlivých lokalit. Údaje jsou řazeny následovně: číslo lokality, lokalizace a popis lokality. Ve všech případech je název nejbližší obce, kód pole pro faunistické mapování (BUCHAR 1982, PRUNER & MÍKA 1996) a datum průzkumu následující: Hoděšovice, 5861, 27.8.2005.

1 – tůň č. 1 v severozápadním cípu jihovýchodní části PR; 2 – tůň č. 2 na odvodňovacím příkopu v západním cípu jihovýchodní části PR; 3 – odvodňovací příkop pod tůň č. 2 v západním cípu jihovýchodní části PR; 4 – odvodňovací příkop nad tůň č. 2 v západním cípu jihovýchodní části PR; 5 – boční odvodňovací příkop zarostlý orobincem asi ve středu jihovýchodní části PR; 6 – zamokřená kosená louka (louže a koleje od traktoru) nedaleko solitérního dubu asi ve středu jihovýchodní části PR; 7 – odvodňovací příkop v louce nad ústím bočního příkopu s orobincem asi ve středu jihovýchodní části PR; 8 – odvodňovací příkop pod zatrubněním (cesta) v jihovýchodní části PR; 9 – odvodňovací příkop s přehrázkami v jihovýchodním cípu PR Mazurovy chalupy; 10 – větší a hlubší boční odvodňovací příkop pod olšinou v severním výběžku jihovýchodní části PR; 11 – odvodňovací příkop v západní části PR.

Dosavadní malakologické průzkumy

Studiem historických údajů se nepodařilo nalézt žádný údaj pocházející prokazatelně z tohoto území.

Výsledky a diskuse

Přehled zjištěných druhů

V této části jsou uvedeny výsledky průzkumu podle jednotlivých druhů. U každého druhu je uvedeno zoogeografické rozšíření převzaté z práce BERAN (2002) a dále údaje týkající se obývaných stanovišť, poznámky k rozšíření na území ČR a rozšíření ve sledované oblasti.

Třída: Gastropoda

Řád: Hygrophila

Čeleď: Lymnaeidae

Galba truncatula (O. F. Müller, 1774) – bahnatka malá. Holarktický druh. Běžný druh, který se obvykle vyskytuje na rozhraní mezi vodou a souší (břehy vodních toků, mokřady). Zjištěn na 9 z 11 zkoumaných lokalit.

Radix peregra (O. F. Müller, 1774) s. str. – uchatka toulavá. Palearktický druh. Typický druh oligotrofních drobnějších vodních stanovišť – prameniště, drobné potůčky, mokřady. Ve sledovaném území byl zjištěn na 7 lokalitách.

Čeleď: Physidae

Aplexa hypnorum (Linnaeus, 1758) – levotočka bažinná. Holarktický druh. V současnosti již vzácnější obyvatel periodických tůní a mokřadů, který zde byl zjištěn v několika exemplářích na lok. č. 9.

Čeleď: Planorbidae

Anisus leucostoma (Millet, 1813) – svinutec běloustý. Evropsko-západosibiřský druh. Typický obyvatel periodických tůní a mokřadů od nížin až po vyšší polohy, který byl nalezen na 4 lokalitách.

Třída: Bivalvia

Řád: Veneroida

Čeleď: Sphaeriidae

Pisidium personatum Malm, 1855 – hrachovka malinká. Eurosibiřský druh. Obývá zejména chladnější drobné stojaté vody, prameniště a pramenné stružky. Zjištěn byl na 9 lokalitách.

Pisidium casertanum (Poli, 1791) – hrachovka obecná. Pravděpodobně kosmopolitní druh. Zřejmě nejběžnější hrachovka rodu *Pisidium* v ČR, která se vyskytuje v řadě vodních stanovišť od pramenišť a mokřadů až po velké vodní toky. Ve zkoumaném území zjištěna na 10 zkoumaných lokalitách.

Tab. 1: Přehled vodních měkkýšů podle lokalit

Latinský název a jméno autora popisu (převzato z BERAN 2002); kategorie ohrožení dle Červeného seznamu vodních měkkýšů ČR (BERAN 2002); subjektivní odhad hustoty populace na 1 m² plochy obývané uvedeným druhem; O – ojediněle, méně než 1 jedinec na 1 m², R – roztroušeně, 1–20 jedinců na 1 m², H – hojně, 20–100 jedinců na 1 m², VH – velmi hojně, více než 100 jedinců na 1 m².

Tab. 1: List of aquatic molluscs according to localities
Latin name, its author and date of description (adopted from BERAN 2002); categories according to the Red List of aquatic molluscs of the Czech Republic (adopted from BERAN 2002); estimation of population density (O – solitary occurrence, less than 1 specimen per 1 square meter, R – scattered occurrence, 1–20 specimens per 1 square meter, H – abundant occurrence, 20–100 specimens per 1 square meter, VH – very abundant occurrence, over 100 specimens per 1 square meter).

Druh Latinský název	Kategorie ohrožení	Lokalita č.										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Galba truncatula</i> (O. F. Müller, 1774)	Málo dotčený (LC)	O	O	O	O	R	H	O	O	O		
<i>Radix peregra</i> (O. F. Müller, 1774) s. str.	Málo dotčený (LC)			O		R		R	H	R	O	O
<i>Aplexa hypnorum</i> (Linnaeus, 1758)	Téměř ohrožený (NT)										O	
<i>Anisus leucostoma</i> (Millet, 1813)	Málo dotčený (LC)					R		R	R	H		
<i>Pisidium personatum</i> Malm, 1855	Málo dotčený (LC)		O	O	R	O		R	R	R	R	O
<i>Pisidium casertanum</i> (Poli, 1791)	Málo dotčený (LC)		O	O	R	O	R	R	R	H	R	O
Celkem		1	3	4	3	5	2	5	5	6	3	3

Při průzkumu vodní malakofauny PR Mazurovy chalupy bylo v roce 2005 nalezeno celkem 6 druhů vodních měkkýšů (4 plži, 2 mlži). S jedinou výjimkou se jednalo o nálezy v odvodňovacích příkopech a 2 vytvořených tůních. Zjištěná malakofauna odpovídá charakteru stanovišť a s výjimkou levotočky *Aplexa hypnorum* je tvořena běžnými druhy. Zřejmě nejbohatším stanovištěm je prozatím odvodňovací příkop s instalovanými přehrázkami, kde díky tomu došlo k vytvoření stanoviště prozatím nejvhodnějšího pro rozvoj vodních malakocenóz. Vytvořené tůně jsou prozatím příliš čerstvé na rozvoj bohatších malakocenóz.

Literatura

- BERAN L. 2002: Vodní měkkýši České republiky – rozšíření a jeho změny, stanoviště, šíření, ohrožení a ochrana, červený seznam [Aquatic molluscs of the Czech Republic – distribution and its changes, habitats, dispersal, threat and protection, Red List]. *Sborník přírodovědného klubu v Uh. Hradišti, Supplementum 10*, 258 pp.
- BUCHAR J. 1982: Způsob publikace lokalit živočichů z území Československa. [Publication of faunistic data from Czechoslovakia]. *Věst. Čs. Spol. Zool., Praha*, 46: 317-318.
- PRUNER L. & MÍKA P., 1996. Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny [List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system]. *Klapalekiana*, 32, *Suppl.*: 1-175.

Došlo: 20.10.2005

